

Отримано: 20 жовтня 2023 р.

Прорецензовано: 29 жовтня 2023 р.

Прийнято до друку: 2 листопада 2023 р.

e-mail: nalyvajko_m@tnpu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8738-7997>

DOI: 10.25264/2519-2558-2023-19(87)-63-67

Наливайко М. Я. Ономастичний простір роману Володимира Лиса «Століття Якова». Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 19(87). С. 63–67.

УДК: 81'373.2+82.09 Лис В. С.

Наливайко Марія Ярославівна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та славістики,
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка

ОНОМАСТИЧНИЙ ПРОСТІР РОМАНУ ВОЛОДИМИРА ЛИСА «СТОЛІТТЯ ЯКОВА»

Статтю присвячено дослідженню ономастичного простору роману Володимира Лиса «Століття Якова». Актуальність дослідження зумовлена тим, що у сучасному мовознавстві ще не досить вивчено потенційні можливості літературно-художніх антропонімів прозових текстів відомих авторів. Вивчення власних імені героїв художніх творів потребує особливої уваги. З'ясовано, що джерелом творення назв персонажів є традиційна українська антропонімія. Автор використовує польські та єврейські імена. Доведено, що літературно-художні антропоніми у романі відзначаються детальністю, кількісним та структурним багатством, а це проявляється у відтворенні типових загальнонаціональних рис української антропонімії. Досліджено велику кількість зрібно-пестливих форм власних особових імен головного героя Якова та його сім'ї. Змінювально-пестливі варіанти онімів служать характеристикою персонажа.

Власні назви у романі В. Лиса різноманітні за структурою: одночленні, двочленні, трічленні моделі.

Автор створив низку виразних прізвиськ і сімейно-родових іменувань, які давалися цілій родині.

До складу топонімічного простору роману «Століття Якова» входять макротопоніми, хороніми, ойконіми, гідроніми, урбаноніми, ороніми.

Ономастичну периферію роману «Століття Якова» складають міфоніми та теоніми, назви релігійних свят, назви релігійних книг.

Літературно-художні антропоніми з роману В. Лиса «Століття Якова» відтворюють конкретний волинський антропонімічний узус. Письменник скрупульозно і дуже детально представляє традиційну польську антропонімію. Дослідження літературно-художніх антропонімів роману «Століття Якова» В. Лиса дало змогу дійти висновку про те, що антропоніми характеризують персонажів за національним, соціальним походженням, за віковими особливостями, родинними стосунками, відтворюють колорит с. Загоряни, відображають авторське ставлення до персонажів.

Ключові слова: аелятив, літературно-художній антропонім, прізвисько, прізвище, розмовний варіант імені.

Mariia Nalyvaiko,

PhD, Associate Professor of the Department of Ukrainian Language and Slavic Studies,
Ternopil National Pedagogical University named after V. Hnatyuk

THE ONOMASTIC SPACE OF THE NOVEL OF VOLODYMYR LYS «THE CENTURY OF JACOB»

The article is devoted to the study of the onomastic space of Volodymyr Lys's novel «The Century of Jacob». The relevance of the research is determined by the fact that in modern linguistics the potential possibilities of literary and artistic anthroponyms of prose texts by famous authors have not yet been sufficiently studied. Studying the proper names of the heroes of artistic works requires special attention. It was found that the source of character names is traditional Ukrainian anthroponymy. The author uses Polish and Jewish names. It is proved that literary and artistic anthroponyms in the novel are characterized by detail, quantitative and structural richness, and this is manifested in the reproduction of typical national features of Ukrainian anthroponymy.

It is proved that literary and artistic anthroponyms in the novel are characterized by detail, quantitative and structural richness, and this is manifested in the reproduction of typical national features of Ukrainian anthroponymy. A large number of diminutive and caressing forms of proper personal names of the main character Yakov and his family have been studied. Diminutive and caressing variants of names serve as a characteristic of the character.

The proper names in the novel by V. Lys vary in structure: one-part, two-part, three-part models.

The author created a number of expressive nicknames and family names that were given to the whole family.

The composition of the toponymic space of the novel «The Century of Jacob» includes macrotoponyms, choronyms, oikonoms, hydronyms, urbanonyms, oronyms.

The onomastic periphery of the novel «The Century of Jacob» consists of mythonyms and theonyms, names of religious holidays, names of religious books.

Literary and artistic anthroponyms from V. Lys's novel «The Century of Jacob» reproduce the specific Volyn anthroponymic uzus. The writer presents the traditional Polish anthroponymy scrupulously and in great detail.

The study of the literary and artistic anthroponyms of the novel «The Century of Jakob» by V. Lys made it possible to come to the conclusion that the anthroponyms characterize the characters by national and social origin, by age characteristics, family relationships, and reproduce the color of the village. Zagoryan, reflect the author's attitude to the characters.

Keywords: appellative, literary and artistic anthroponym, nickname, last name, colloquial variant of the name.

Постановка наукової проблеми та її значення. Використання лексики різних стилістичних рівнів є одним із найхарактерніших засобів зображення дійсності у романі Володимира Лиса «Століття Якова».

Ономастика – розділ мовознавства, який вивчає власні назви в різних аспектах; у відповідності з об'єктом дослідження в ономастиці виокремлюють різні розділи: антропоніміка, топоніміка та ін. (Словник, 2012: 139).

Антропоніми – вид оніма, будь-яка власна назва людини (чи групи людей), в тому числі ім'я, ім'я по батькові, прізвище, прізвисько, псевдонім, криптонім, кличка, андронім, гінеконім, патронім (Словник, 2012: 40).

Аналіз досліджень і публікацій. Сьогодні виділилися три школи літературно-художньої антропоніміки: ужгородська, представлена Л. Белесем, одеська – Ю. Карпенком і донецька – В. Калінкіним.

Літературна ономастика поповнилася значною кількістю праць, присвячених дослідженню особливостей літературно-художніх антропонімів творів українських письменників, що відобразилося у наукових статтях (Ю. Карпенко, І. Скорук, О. Сколоздра, Л. Масенко, Н. Лісняк, А. Вегеш, І. Левчук та ін.).

Проте власні назви творів Володимира Лиса залишаються спорадичним явищем.

А. Вегеш досліджувала національні та регіональні особливості роману «Століття Якова» (Вегеш, 2019). Стаття І. Левчук присвячена антропонімії твору (Левчук, 2013).

Метою статті є аналіз онімної лексики в романі В. Лиса «Століття Якова». Твір наповнений власними іменами – **антропонімами, топонімами, ойконімами, гідронімами** та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Володимир Лис – один із найпопулярніших письменників, який працює в різних жанрах – від драматичних творів до романів.

Про життя древнього Якова з поліського села, його любові й війни, злочинства й подвиги, муки й пристрасті. Цей роман – це сімейна сага Якова, це 100 років української історії. Автор показав волинське Полісся на перехресті режимів, імперій, народів, культур. Головний герой зустрів прибуду, дівчину Оленку, яка змусила його пригадати прожите.

Літературно-художні антропоніми роману В. Лиса, крім номінативної функції, служать характеристикою героя. Пор.: «*Ларисою* звали мою маму. А я називала *маму Лесею*.

– Гарне ім'я, – схвалив Яків» (Лис, 2010: 189).

Ім'я Яків, зважаючи на доонімну семантику, з давньоєврейської означає «той, хто йде по п'ятах» (Лис, 2010: 413).

Головного героя називає українськими іменами та їх варіантами: *Яків, Ясько*; російськими: *Яша, Яшка*; польськими: *Якуб, Якубек, Яцек*.

Власні назви у романі В. Лиса різноманітні за структурою: одночленні, двочленні, тричленні моделі. Серед антропонімів переважають одночленні моделі, які виражені у вигляді або імен, або прізвищ, або тільки по батькові. Одночленні представлені такими моделями: ім'я: *Лариса, Прокіп, Марина, Артем, Ольга, Тереза, Яків*; прізвище: *Болигорова, Лукянець, Карпушин* (Пор.: То ступає чоловік із шрамом на щоці, з дивним прізвищем – *Болигорова*. Кажуть, зек колишній (Лис, 2010: 167)); по батькові: *Христофорівна*.

Двочленні моделі власних назв представлені конструкціями: «ім'я + прізвище»: *Йосип Ващук, Зоф'я М'ялковська, Потап Ярчук, Прокіп Тищук, Кишиштоф Собеський, Збігнев М'ялковський, Ян Кохановський, Тадеуш Маєвський*; «ім'я+по батькові»: *Яків Платонович, Парасковія Яківна*. До складу тричленних моделей входять усі три елементи офіційного найменування особи: прізвище, ім'я, по батькові: *Глушук Тимофій Єгорович, Кралицук Олена Віталіївна, Мех Платон Гордійович, Мех Парасковія Купріянівна, Мех Софія Яківна, Мех Уляна Яківна*.

Імена жителів поліського села Загоряни становлять найбільшу групу. Так, для іменування чоловіків письменник уживає такі імена: *Богдан, Андрій, Артем, Платон, Карпо, Гаврило, Пилип, Матвій, Валентин, Антон, Ростислав, Прокіп, Тимофій, Федот*.

Жінки ж зветься такими іменами: *Валерія, Вікторія, Валерія, Параскева, Ольга, Ніна, Майя, Світлана, Соломія, Василина, Текля, Гафія, Харитина, Олена, Поліна, Неоніла, Марина, Катерина, Тереза, Павлина, Ярина, Ганна*.

У зменшено-пестливих варіантах імен відбилися деякі фонетичні риси української вимови: відкидання або чергування голосних, скорочення початку чи кінця імені та ін.: *Рузя – Розалія, Геник – Євген, Ритина – Агрипина, Уруся – Урсула*; протеза: *Ігор, Ігорко – Ігор, Гандрій – Андрій, Йвасьо – Іван, Йванко – Іван*.

Для найменування дітей, молодих хлопців і дівчат В. Лис уживає імена-демінутиви, утворені за допомогою зменшувально-пестливих суфіксів: -к(а), -очк(а), -ечк(а), -еньк(а), -юн(я), -ик, -к(о): *Парасочка, Зосечка, Геник, Тадик, Вікочка, Богданко, Артемко, Варочка, Гаврилко, Зосенька, Зосюня, Оленка, Ольга, Уруся, Віка, Кишишк, Женік, Славик, Улянка, Устиночка, Параса, Катажінка, Іванко, Гаврилко, Ярчик, Варочка, Уляся, Ясьо*.

В. Лис дуже часто замінює українські імена персонажів їх чужомовними відповідниками: *Софія – Зося, Яків – Якуб, Оленка – Альона, Яків – Яша*. Використовує подвійні імена (російське та українське): Чим далі жила в нього *Альона-Оленка*, тим більше прив'язувався до неї Яків. [Лис, 2010: 43]; українське та польське: Стояла така ж рання осінь, як і в час народження першої доньки. Тепер їх було три: *Парасочка, Софійка-Зосечка* і найменша – *Уляночка*, яку Зося-старша тримала на руках (Лис, 2010: 134).

Автор використовує **польські імена**: *Зося, Якуб, Кишсь, Генрік, Збігнев, Ян, Тадик, Тадеуш, Пьотр, Болеслав, Броніслав, Веслав, Конрад*; **єврейські**: *Герико*.

Чоловіків та жінок старшого віку автор називає іменами та іменами по батькові. Пор.: – Якове Платоновичу, вам треба постригтися. Не заперечуйте. І пострижу вас я (Лис, 2010: 56); – Ваша дочка свідчить, що то був таки Тимофій Глушук – м'яко, дуже м'яко сказав слідчий. – Вона вам просто не хотіла казати... так, Парасковіє Яківно? [Лис, 2010: 218]; Дохтурка з печальними очима *Вікторія Семенівна (Вікочка, Вікочка Семенівна, сокоріла коло неї Ольга...)* (Лис, 2010: 182).

Автор використовує також зменшено-пестливі імена та патроніми. Напр.: А з ним прийшов *Валік, Валько, Тарасів син*, який цього року закінчив школу й уже поступив до якогось там університету чи й до двох одразу... (Лис, 2010: 52).

Характеризуючи особу, В. Лис утворює словотвірний ряд імені з фонетичних варіантів. Напр.: А потім – до хати вертатися не хотілося – він пішов на город і в кінці його, коло самого рова, побачив довгасту барвисту пляму. Тією плямою й була *Оленка, Оляна, Ольона, Альона*. Але тоді він ще не знав, як її звати (Лис, 2010: 15); *Кишиштоф, Кишсь, Кишишк* засинає (Лис, 2010: 124); Федотиха оглянулася, стишила голос, а *Яків-Яшко* встиг за вугол сховатися (Лис, 2010: 21); На зміну йому прийшов *Женік, Геник*, теж з сусіднього села (Лис, 2010: 177).

Виразними зі стилістичного боку є антропонімічні означення. Поєднуючись із власними іменами, вони компенсують недостатню інформацію, модифікують зміст, служать важливим засобом передачі почуттів і думок письменника: *маленький Артемко, Зося-менша, Зоська-мала, Зося-старша, маленька, але горда Зосенька, Танька, найменша онучка по Ольці, малий Яшко*.

У В. Лиса багато іменувань, які вказують на **родинні відносини**: *тітка Герасимиха, дядько Іван, дядько Карпо, дідусь Яків, Параска-бабця, Параска-внучка, дідусь Яків, мати Параска, тітка Гелена, тітка Катерина, Йванув син* (Тільки то буде Йванув син, а його, отже, Яковів онук) (Лис, 2010: 225).

В. Лис використовує двочленні іменування, що ідентифікують особу за **соціальним статусом**: *хлоп Якубе* (– Пий, хлопе Якубе...) (Лис, 2010: 51), *пан Якуб Мех*, *пан Якуб* (От би заприсягнувся Яків, що у ті миттєвості не тільки почуватся, а й є тожє справжнім паном. Пан Якуб Мех! (Лис, 2010: 69), *шляхтянка Зофя з роду потомственных польських шляхтичів Мьялковських* (Лис, 2010: 109-110), *пан Тадик*, *пан Пьотр*, *князь Едмунд*, *солтис Пьотр Гура*.

Прізвища. Прізвища, зафіксовані в романі, можна поділити на **історичні**: *Екзюпері* «– Тьотка, ви Екзюпері читали?» (Лис, 2010: 19), *Петлюра*, *головний отаман Симон Петлюра* («Наші з Петлюрою разом за поляками до Варшави пішли» (Лис, 2010: 35); «Потім не раз батько розповідав, як був свідком зістрічі у Луцьку головного отамана Симона Петлюри з польським зверхником Юзефом Пілсудським» (Лис, 2010: 35), *Мицкевич* («Збігнев М'ялковський пробував навіть віршувати, але нового Мицкевича й навіть Яна Кохановського з нього не вийшло») (Лис, 2010: 118), *Бандера* («Бандеру і його родину. Та й багатьох») (Лис, 2010: 147), *Сталін* («За Сталіна умираєш!») (Лис, 2010: 172) та **літературні**: *Платон Мех*, *Прокіп Тишук* («Прокіп Тишук був земляком, з села за півтора десятка верстов од Загорен, та ще й служили в одному полку, тільки Прокіп в іншій ескадроні») (Лис, 2010: 73), *Зоф'я М'ялковська*, *Степан Семенаха* («Теперка в селі була сільрада і там головував капезеушник Степан Семенаха») (Лис, 2010: 144), *Степан Кучеренко*.

Із національною ознакою побутують прізвища **українців**: *Грицько Костюк*, *Лук'янець*, *Йосип Ващук*, *Глушук Тимофій*, *Степан Кучеренко*; **росіяни**: *Ліптіков*; **узбеки**: *Мухаметзянов* («Бідака Мухаметзянов устиг котелком зачерпнути води, та так той котелок у воді й зостався. Видно, як хилитається на воді. Видать, міцно тримав узбек котелка, так міцно, що мертві пальці не відпускають») (Лис, 2010: 166); **поляків**: *Збігнев Куртовскі*, *Зоф'я М'ялковська*, *Костусь Калиновський*.

У романі В. Лиса зафіксовано іменування королів: король Ян Казимир, Королі П'ясти.

Прізвиська. Поширеними є вуличні прізвиська. Ці літературно-художні антропоніми – прізвиська, які даються за зовнішнім виглядом, фізичними вадами й властивостями людини.

Прізвисько – це неофіційне іменування, яке дають номінатори особі чи колективі людей за індивідуальними ознаками, а також за спорідненістю і своєю рідністю між носієм і членами родини для ідентифікації і конкретизації. Прізвиськам притаманні індивідуальність, конотативне забарвлення і вмотивованість (Наливайко, 2011: 5).

Прізвиська, зафіксовані в романі, мають прозору внутрішню форму. За співучість головного героя прозивають *Цвіркуном*. Пор.: «Серед страшної кривавиці стоїть він, простий, тико й того, що трохи грамотний поліщук Яків Мих, по-вуличному *Цвіркун*» (Лис, 2010: 140); І дружину його, Зося, прозивали Цвіркунихою: «І Зося так, бувало, прозивали – тая полька-Цвіркуниха. Полька Цвіркунова» (Лис, 2010: 176).

Пор. То ж Гнатів хутір, – сказав Яків. – Гната Сердюкового. *Циганом* прозвали. Він теперка десь в Расі, а жінка його до батька вернула. Того й стоїть хутір пустокою (Лис, 2010: 41).

Окрему групу літературно-художніх антропонімів становлять відтопонімні прізвиська. Пор.: «Після того рушили, певно, сп'янілі від успіху, на Загоряни. Та лісовою дорогою стрівся їм загорянець, старий *Федько Бутмерець* (бо з Бутмера, села коло Прип'яті, був родом, в Загорени в приймаки пристав») (Лис, 2010: 152).

Поширені **андроніми** – іменування жінок за іменами, прізвищами, прізвиськами чоловіків: *Настя Процьова*, *Танька Золиха*, *Настя Лещуниха*, *Цвіркуниха*, *Мотрунка Песиха*, *Мотруна Гилькова*, *Гришиха*, *Варка Тонусьова*, *Василина Явтухова*, *Варка Тонусьова*, *Федотиха*; **патроніми**: *Совикова Ганнуся* – прізвисько *Совик*, *Яшко Платонів* – від імені *Платон*, *Валік Тарасів* (пор.: – Який ще онук? Що ти, Олько? – Та ж *Валік Тарасів*) (Лис, 2010: 23).

Автор створив низку виразних **сімейно-родових іменувань**, які давалися цілій родині. Фіксуємо відпрізвисьцеве сімейно-родове найменування *Мехи* – від прізвища *Мех*, сімейно-родові найменування, мотивовані відапелятивними прізвиськами: *Цвіркуни*, *Совики*.

Напр.: «Не раз цю зустріч і розмову пригадував *Платон Мех*, по-вуличному *Цвіркун*. Авжеж, чогось *Цвіркунами* їх прозивали. Мати казала, співучий рід був, хоть і бідний» (Лис, 2010: 36).

Пор.: «А Гандзя на вечорницях тож сіла в куточку. Була вона з бідної сім'ї, ще біднішою, як їхня, про *Совиків*, як по-вуличному їх називали, казали, що такі бідні, аж сині, аж світяться, як блошиці в темряві» (Лис, 2010: 104). «У їхньому селі була така родина – *Бубенці* по-вуличному. П'ятеро *Бубенців* створили той гурт сміхоцький. *Старий Ілько Бубенець* вибивав на каструлі, як на бубні» (Лис, 2010: 56).

Побутує сімейно-родове найменування, мотивоване топонімом. Пор.: «Був Іван хоч і бідним, та грамотним, кажуть, за тамтої великої війни на Саратовщині, куди вивозили родини з їхнього села при наближенні австїяків, до школи, кажуть ходив. Ще прозвали їхню родину *Саратовці*» (Лис, 2010: 23).

Більшість прізвиськ, зафіксованих у романі, становлять типові суфіксальні утворення, в основі яких лежать власні імена (*Настя Процьова*), прізвиська (*Совикова Ганнуся*), прізвища (*Василь Тарасюків*, *Гнат Сердюків*).

На думку І. Ковалика, типову мікросистему народного творення прізвиськ «можна схематично виразити у формі чотирьох структурних опозицій прізвиськ членів сім'ї до яких належать прізвиська голови сім'ї (батька, чоловіка), його дружини, жінки, дочки» (Ковалик, 1967: 16).

Серед досліджуваного матеріалу зустрічаємо опозиції прізвиськ чоловіка, жінки, сина на зразок:

Платон Цвіркунів (чоловік) – *Цвіркуниха* (дружина),

Яшко Платонів, *Яків Цвіркун* (син).

Чоловіка – жінки: *Федот* – *Федотиха*.

В. Лису вдається створити низку виразних літературно-художніх антропонімів – псевдонімів. Пор.: «Ось свідчення колишнього учасника боївки Ліповича Микити Петровича, *псевдо Яресько*. Він посвідчив, як п'ятнадцятого грудня 1947 року боївка під командуванням Тимофія Глушука, *псевдо Дуб*, зайшла до вашої хати, щоб знищити колишнього червоноармійця Меху Якова Платоновича, його дружину Софію, за національність полячку, дітей і матір названого Меху» (Лис, 2010: 217).

II. Топонімікон.

До складу топонімічного простору романі «Століття Якова» входять макротопоніми, хороніми, ойконіми, гідроніми, урбаноніми, ороніми.

Макротопоніміка.

1. **Хороніми** (хоронім – вид топоніма, власна назва будь-якої території, області, району, краю) (Словник, 2012: 188): *Полтавщина, Холмщина, Галичина, Волинь, Крим, Сілезія, Моравія, Мадьярія, Дніпропетровщина, Забужжя, Сибір.*

Названими групами не вичерпуються усі власні назви, зафіксовані в романі В. Лиса «Століття Якова». Так, нами виявлено поодинокі номени на позначення держав: *Китай, Україна, Німеччина, Єгипет, Чехія, Італія, расея, Радянський Союз, Реч (Жеч) Посполита, Польща, Ньмеччина.*

2. **Ойконіми.** Ойконім – вид топоніма, власна назва будь-якого поселення: міста, села, а також назви хуторів, висілків і под. (Словник 2012: 130)

Серед них уживаними є **астіоніми** – вид ойконіма, власна назва міста (Словник, 2012: 52): *Луцьк, Варшава, Краків, Венеція, Любомль, Рим, Ковель, Львів, Берлін, Будапешт, Рівне, Житомир, Київ, Володимир, Кам'янець-Подільський, Гдиня, Звичнев, Марибор, Дьєр.*

Комонім – власна назва будь-якого сільського поселення (села, селища, хутора) (Словник, 2012: 104). **Назви сіл:** *Городко, Загоряни, Штуня, Вижгів, Висоцько, Полати.* Пор.: «І село для нього не Загоряни, а Загорсьни. Ну й нехай, він по-їхньому казати ні буде» (Лис, 2010: 12); « – А вони? Ти забув, що в Штуні, Вижгові, Висоцьку наробилю?» (Лис, 2010: 151); « – Веліли йти до церкви, – сказала Параска. – Тамечки збирають людей. Мабуть, як у Полапах палитимуть...» (Лис, 2010: 153); **хуторів:** Герасимишин хутір: «У п'ятдесятім році був коло села на Герасимишиному хуторі останній бій» (Лис, 2010: 210); **кутків:** Млинище «Яшко знав, що сталося з Іваном, котрий жив на їхньому Млинищі, загоренському кутку, за дві вулиці од їхньої хати» (Лис, 2010: 23).

Гідроніми. Основу гідронімії роману В. Лиса складають **потамоніми.**

Потамоніми. Потамонім – вид гідроніма, власна назва будь-якої ріки, потоку (Словник, 2012: 152): *ріка Мережка, Буг, Дунай, ріка Морава.*

Пелагонім – вид гідроніма, власна назва будь-якого моря чи його частини [Словник, 2012: 148]. моря: *Балтійське море:* «А ще через два тижні високий дженджуристий поручник сказав, що їх поислають до Гдині, біля *Балтійського моря*, отримувати прибулки для полку нових коней» (Лис, 2010: с.97).

Урбаноніми:

Оронім – вид топоніма, власна назва будь-якого елемента рельєфу земної поверхні, тобто будь-якого географічного об'єкта (Словник, 2012: 144): *Альпи, Рудні гори* («Мав приятелів і Яків – Терешка з-під Кам'янця-Подільського і Славою із міста Марибор, десь там, казав, за Рудними горами, за Дунаєм, а далі ще, за другими горами – Альпами») (Лис, 2010: 161).

Ужиті в романі топоніми виконують функцію локалізації подій у просторі.

III. Ономастична периферія.

Ономастичну периферію роману «Століття Якова» складають:

а) назви релігійних книг: *Писаніє, Біблія, Святе Письмо;*

б) міфоніми і теоніми: *Бог, Матка Боска, Святий Миколай, Дмитро-великомученик, Святий Пантелеймон (звали Паликопою), апостол Яків, Ісус, Ісааків син, Йосип, Дух Святий.*

Фіксуємо у романі похідні **від бібліоніма Бог:** *Пан Бог* («До мене промовляв ти, Пане Боже, / Всім тим, що є, і всім, що бути може» (Лис, 2010: 131), **від бібліоніма Ісус:** *Господь Ісус Христос* («Нехай же буде дяка Богові, який дає нам перемогу через Господа нашого Ісуса Христа») (Лис, 2010: 231); **від бібліоніма Мати Божа:** *Матка Боска, Мати Божа Тарнобжезька.*

в) хрононіми – власна назва історично важливого часового періоду, епохи, свята, певної дати (Словник, 2012: 190).

У романі зафіксовано **назви релігійних свят:** *Трійця, Покрова, Стрітеня, Зелені свята, Петровий піст, Івана Купала, Успінське розговіння, Другий яблуневий Спас, Великдень, Різдво Христове, свято Трьох Святих та світських: свято Победи* («Тоді, в якому ж то ... сімдесят п'ятому, здається, бо ж свято велике було, тридцять літ Победи») (Лис, 2010: 200).

У романі побутують назви епохи: епоха П'ястів «Рід М'ялковських справді був дуже давнім. Він вростає коренями в епоху П'ястів, п'ястівської Польщі, а це, проше пана, десяте-дванадцять століття» (Лис, 2010: 117).

Назва молитви: «Молитви твердив, які знав: і «*Отче наш*», і до Богородиці звертався, і до святих Миколая, Дмитра-великомученика...» (Лис, 2010: с. 159).

г) зооніми: клички тварин. Напр.: *Гнідко* – єдиний їхній кінь (Лис, 2010: 41); Тоді ще у нього був пес. На відміну від kota прибудиська, його чи не його kota, пес мав ім'я і звався *Тузиком*. Яків називав свого старого псиська *Тузом*» (Лис, 2010: 15).

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Таким чином, можна говорити про ономастичне багатство роману В. Лиса. Доцільним вважаємо подальші спостереження над ономастиконом письменника.

Література:

1. Вегеш А. Національна та регіональна значущість літературно-художніх антропонімів у романі Володимира Лиса «Століття Якова». *Науковий вісник Ужгородського університету.* Серія : Філологія. Вип. 1 (41). 2019. С. 33-37.

2. Ковалик І. І. Типологія системи словотвору прізвицьк жителів села Млинів Жешівської області ПНР. *Повідомлення української ономастичної комісії.* Вип. 4. К., 1967. С. 15–30.

3. Левчук І. Антропонімія роману Володимира Лиса «Століття Якова». *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки : Філологічні науки. Мовознавство.* 2013. С.69-74.

4. Лис В. С. Століття Якова [Текст] / передм. О. Забужко; внутр. оформл. Т. Коровіної. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2010. 240 с.

5. Наливайко М. Я. Неофіційна антропонімія Львівщини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». К., 2011. 19 с.

6. Словник української ономастичної термінології / Уклад. Бучко Д. Г., Ткачова Н. В. Харків : Ранок – НТ, 2012. С. 256.

7. Karpenko Yu. (2008) O. Literaturna onomastyka: Zbirnyk statey. [Literary onomastics: Collection of articles]. Odesa : Astroprint. (in Ukrainian)

References:

1. Vehesh A. (2019) Natsional'na ta rehional'na znachushchist' literaturno-khudozhnikh antroponimiv u romani Volodymyra Lysa «Stolittya Yakova». [National and regional significance of literary and artistic anthroponyms in Volodymyr Lys's novel "The Century of Jacob"]. Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya : Filolohiya. (in Ukrainian)
2. Kovalyk I. I. (1967) Typolohiya systemy slovotvoru prizvys'k zhyteliv sela Mlyniv Zheshivs'koyi oblasti PNR. [Typology of the system of word formation of nicknames of residents of the village of Mlyniv Rzeszów Oblast of the Polish People's Republic]. Povidomlennya ukrayins'koyi onomastychnoyi komisiyi. (in Ukrainian)
3. Levchuk I. (2013) Antroponimiya romanu Volodymyra Lysa «Stolittya Yakova». [The anthroponymy of Volodymyr Lys's novel "The Century of Yakov"]. Naukovyy visnyk Skhidnoyevropeys'koho natsional'noho universytetu im. Lesi Ukrayinky : Filolohichni nauky. Movoznavstvo. (in Ukrainian)
4. Lys V. S. (2010) Stolittya Yakova [Tekst] [The century of Jacob] /peredm. O. Zabuzhko; vnutr. oforml. T. Korovinoyi. Kharkiv : Knyzhkovyy Klub «Klub Simeynoho Dozvillya». 240 s. (in Ukrainian)
5. Nalyvayko M. Ya. (2011) Neofitsiyna antroponimiya L'vivshchyny [Neophytisia anthroponymy of Lviv region] : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. filol. nauk : spets. 10.02.01 «Ukrayins'ka mova». (in Ukrainian)
6. Slovnyk ukrayins'koyi onomastychnoyi terminolohiyi (2012) [Dictionary of Ukrainian onomastic terminology] / Uklad. Buchko D. H., Tkachova N. V. Kharkiv : Ranok – NT. (in Ukrainian)